

AJUNTAMENT D'ARENYS DE MAR

FESTES DE SANT ZENON 1992

Salutació

Un any més som a les portes d'una nova Festa Major. És el Sant Zenon de l'any 92, un any ple d'esdeveniments importants per al nostre país, però aquest fet no ha de desdibuixar la nostra festa.

Una Festa Major treballada amb il·lusió i amb ganes que sigui, altre cop, la festa de tot el poble. L'Ajuntament, la Comissió de Festes i totes les entitats d'Arenys s'han bolcat, com mai, a preparar un gran Sant Zenon. La gent d'Arenys no pot quedar al marge dels actes que s'han organitzat i la recompensa al gran esforç dels organitzadors està en la participació de tots.

Des d'aquesta Alcaldia i en nom de tot el consistori, us convidem a participar en tots els actes organitzats per la Comissió de Festes, les associacions, les entitats culturals i els clubs esportius de la nostra vila.

Cal, doncs, que amb il·lusió i entusiasme sortim al carrer i celebrem plegats en aquestes dates la festa d'un poble viu i acollidor.

Vilatans, visca la Festa Major, visca el Sant Zenon 1992.

IGNASI MORENO i MARCOS
Alcalde d'Arenys de Mar

Arenys de Mar, juliol de 1992

Saludo

Un año más nos encontramos en las puertas de una nueva Fiesta Mayor. Es el Sant Zenon del año 92, un año lleno de acontecimientos importantes para nuestro país, pero este hecho no tiene que deslucir nuestra fiesta.

Una Fiesta Mayor trabajada con ilusión y con ganas de que sea, una vez más, la fiesta de todo el pueblo. El Ayuntamiento, la Comisión de Fiestas y todas las entidades de Arenys se han volcado, como nunca, a preparar un gran Sant Zenon. La gente de Arenys no puede quedarse al margen de todos los actos que se han organizado y la recompensa al gran esfuerzo de los organizadores está en la participación de todos.

Des de esta Alcaldia y en nombre de todo el consistorio, os invitamos a participar en todos los actos organizados por la Comisión de Fiestas, las asociaciones, las entidades culturales y los clubs deportivos de nuestra villa.

Es necesario, pues, que con ilusión y entusiasmo salgamos a la calle y celebremos juntos en estas fechas la fiesta de un pueblo vivo y acogedor.

Conciudaanos, viva la Fiesta Mayor, viva el Sant Zenon 1992.

IGNASI MORENO I MARCOS
Alcalde de Arenys de Mar

Arenys de Mar, julio de 1992

PROGRAMA D'ACTES

Divendres, dia 3 de juliol

*A les 11 de la nit, **Concert de Rock Català** amb el grup SAU al Camp de Futbol Municipal.*

Dissabte, dia 4

*D'11 del matí a les 7 de la tarda, al Pavelló Municipal d'Esports, **Trofeu Festa Major d'Hoquei Patins**.*

Organitzat pel Club Hoquei Arenys.

*A les 7 de la tarda, a la Sala d'Exposicions de la Plaça Lloveras, inauguració de la **Mostra d'Impresos** de les col·leccions de l'Arxiu Històric Fidel Fita. Segles XVI-XVIII. Aquesta exposició restarà oberta fins al dia 19 de juliol.*

Organitzada per l'Arxiu Històric Fidel Fita.

*A les 10 del vespre a l'Església Parroquial, **Concert de Cant Coral**, a càrrec del cor l'Aixa de Joventut Seràfica.*

Dimecres, dia 8

*A la 1 del migdia, **Repic general de campanes.***

*A les 8 de la tarda, **Pregó de Festes i Brindis Popular** a la Plaça de l'Ajuntament.*

El pregoner d'enguany serà en Pep Quintana i Riera, periodista.

Després del pregó, tots els assistents a l'acte podran celebrar l'inici de la Festa Major amb una copa de cava. Amb aquesta finalitat s'han fet unes copes de vidre commemoratives del Sant Zenon'92 amb la col·laboració de les Caves Castellblanch.

Organitzat per la Comissió de Festes de l'Àrea de Cultura i Joventut.

*A les 10 de la nit, a l'Església Parroquial, **Solemnes Completes a llaor de Sant Zenon**, amb l'homilia que pronunciarà Mn. Josep M. Nicolau i Margenat, i que acabaran amb el Cant de l'Himne de Sant Zenon dels compatricis Joan Draper i Xavier Maimi.*

*Seguidament, a la Riera, **Gran Traca** a càrrec de la Pirotècnia "Igual".*

*A continuació, davant del Calisay, **Ball Popular**, amb l'orquestra FUMA EL BARCO.*

Un cop acabat el ball, se servirà una xocolatada a tots els presents.

Organitzat per la Comissió de Festes de l'Àrea de Cultura i Joventut.

Dijous, dia 9

De les 8 del matí a les 12 del migdia, a la nova escullera del port d'Arenys, **I Gran Concurs de Pesca amb Canya "Vila d'Arenys"**.

Organitzat pel Consell Municipal d'Esports i el Club Mar Sport.

A les 6 de la tarda, **Tradicional Cercavila** de Gegants i capgrossos d'Arenys de Mar.

A un quart de 7 de la tarda, a la plaça de l'Església **Teatre Infantil** amb el grup CAROLA que interpretarà l'obra: EL NEN QUE NO VOLIA SER REI.

Un cop acabat l'espectacle la Gelateria Xixonenca regalarà un gelat a tots als

nens i les nenes assistents a l'acte.

Organitzat per la Comissió de Festes de l'Àrea de Cultura i Joventut.

A les 8 del vespre, **Missa Concelebrada en honor de Sant Zenon**. Predicarà l'homilia Mn. Vicenç Mira i Massaguer, Rector de Caldes d'Estrac.

A les 11 de la nit, **Gran Castell de Focs** a càrrec de la Pirotècnia "Iguar". Des de la primera platja, el passeig Xifré o el passeig de la Zona portuària, podrem gaudir d'un gran espectacle de llum i so, produït per una gran quantitat de petards.

Tot seguit, al moll i al costat de la Confraria de Pescadors, **Ball Popular** amb l'orquestra MARAVELLA.

Organitzat per la Comissió de Festes de l'Àrea de Cultura i Joventut.

*Un cop acabats els focs d'artifici, a l'Ateneu Arenyenc, **Cantada d'Havanes**, acompanyada amb un cremat. Seguidament **Show de Cançó i simpatia**. Tot això a càrrec de la FAMÍLIA PICAROL.*

Organitzat per l'Ateneu Arenyenc.

Divendres, dia 10

*A les 10 del matí, a l'Ateneu Arenyenc, **Torneig de Tennis Taula Festa Major-92**. Categories benjamí, aleví i infantil.*

Organitzat pel Club Tennis Taula Arenys.

*A les 12 del matí, a l'Esplai de la Gent Gran, repartiment de premis del **Campionat Local de Billar**.*

Organitzat per l'Esplai de la Gent Gran.

*A les 4 de la tarda, a l'Ateneu Arenyenc, **Torneig de Tennis Taula Festa Major-92**. Categoria juvenil.*

*A les 4 de la tarda, a l'Ateneu Arenyenc, **Torneig Interclubs de Billar** entre el Tennis Pol i l'Ateneu Arenyenc.*

Organitzat per l'Ateneu Arenyenc.

*A les 6 de la tarda, a la plaça de les Palmeres, **Espectacle Infantil**. L'element principal de l'espectacle serà l'escuma. Tots els nens que hi assisteixin podran córrer entremig de litres d'escuma que es llançaran a la plaça de les Palmeres.*

Organitzat per la Comissió de Festes.

*A les 8 del vespre, a l'església parroquial, **Missa** en sufragi dels arenyencs*

que ens han deixat des de l'últim Sant Zenon. La missa comptarà amb la col·laboració dels AMICS DEL CANT GREGORIÀ.

A les 11 de la nit, a la Societat Coral l'Esperança, **Teatre** amb el grup FENIX, que interpretarà LA CLASSE NEUTRA, versió lliure de la novel·la L'AUCA DEL SENYOR ESTEVE, de Santiago Russinyol. Direcció i adaptació de Jordi Pons.

Organitzat per la Comissió de Festes, que agraeix la seva col·laboració a la S.C. l'Esperança.

Dissabte, dia 11

Durant el dissabte i el diumenge, tindrem pels carrers de la nostra població la presència

de la **Xaranga** EL PILAR que ens portarà l'animada música de carrer. Aquesta xaranga ens despertarà amb la seva música tots dos dies.

Organitzat per la Comissió de Festes de l'Àrea de Cultura i Joventut.

A les 10 del matí, a l'Ateneu Arenyenc, **Torneig de Tennis Taula Festa Major-92**. Categoria veterans.

A les 12 del migdia, a la Sala d'Exposicions de l'Esplai de la Gent Gran, inauguració de l'**Exposició de Pintures** dels socis de l'Esplai i dels alumnes de l'escola de pintura de la Sra. Carme Riera i Porta.

Organitzat per l'Esplai de la Gent Gran.

A les 4 de la tarda, a l'Ateneu Arenyenc,
Torneig de Tennis Taula Festa Major-92. Categoria sèniors.

A les 4 de la tarda, a l'Ateneu Arenyenc,
partits de tornada del **Torneig Interclubs de Billar** entre l'Ateneu Arenyenc i el Tennis Pol. Seguidament, repartiment de premis del Campionat Local 1991-1992. Els lliurarà el que fou president de l'Ateneu Arenyenc, Sr. Miquel Llodrà i Serra.

De les 6 de la tarda a les 8 del vespre,
al Pavelló Municipal d'Esports, **Actes del Commemoració de cinquantenari de l'Arenys Bàsquet.**

Organitzat per l'Arenys Bàsquet.

A les 6 de la tarda, a la Biblioteca Popular Fidel Fita, Presentació del pòster "L'Art de Bou", sobre la pesca al port d'Arenys de Mar.

Organitzat per la Regidoria de Comerç i Turisme amb la col·laboració del Servei Municipal de Català.

A les 6 de la tarda, a la Piscina Municipal, VIII Trofeu Festa Major-Open Natació. Proves de 100 metres crol, els benjamins 50 metres, per categories masculina i femenina, i grups oberts federats i social.

Seguidament, a la Piscina Municipal,
Waterpolo.

Organitzat pel Club Natació Arenys.

A les 7 de la tarda, a la plaça de les Palmeres, **4ª Mostra de Circ** amb l'actuació dels grups BONI AND CAROLI i PEP I BOCOL.

Un cop acabada la Mostra de Circ, la Comissió de Festes obsequiarà a tots els presents amb un bon tall de xindria fresca. Aquesta serà la **4ª Xindriada Popular**.

Organitzat per la Comissió de Festes de l'Àrea de Cultura i Joventut.

A les 10 de la nit, a l'Església Parroquial, **Concert de Cant Coral**, a càrrec de la Coral l'Esperança i l'orquestra Amics dels Clàssics.

A les 11 de la nit, al moll de pesca, elecció de la **Pubilla d'Arenys de Mar 1992**.

Organitzat per la Comissió de la Pubilla.

A dos quarts de 12, un cop acabat el concert, a la Societat Coral l'Esperança, **Teatre: LA CLASSE NEUTRA**.

A dos quarts de 12 de la nit, **Ball popular** al moll i al costat de la Confraria de Pescadors, amb l'orquestra TRÀFIC.

Organitzat per la Comissió de Festes de l'Àrea de Cultura i Joventut.

Diumenge, dia 12

A les 10 del matí, a la plaça de l'Església, **Simultània d'Escacs**.

Organitzada per la Societat Coral l'Esperança.

A les 9 del matí, a l'Ateneu Arenyenc,
Open Internacional de Tennis Taula.

Organitzat pel Consell Municipal d'Esports i el Club Tennis Taula Ateneu.

A les 12 del matí, a l'Ateneu Arenyenc,
Gran exhibició de Billar a càrrec del campió d'Espanya de la modalitat "al quadre", Sr. Carles Tuset i Mallol.

Organitzat per l'Ateneu Arenyenc.

A les 4 de la tarda, a l'Ateneu Arenyenc,
Torneig Quadrangular de Partides Ràpides, acte d'homenatge a Josep M. Pons i Ribot campió d'Espanya d'escacs per correspondència i nomenat Mestre Nacional.

Organitzat per l'Ateneu Arenyenc.

A les 6 de la tarda, **Tradicional Cercavila** de Gegants i Capgrossos

d'Arenys de Mar.

A les 6 de la tarda, **Ball de Festa Major**, a l'Esplai de la Gent Gran, durant el qual es farà el ball de rams i el sorteig d'una magnífica toia.

Organitzat per l'Esplai de la Gent Gran.

A les 7 de la tarda, la **3ª Milla Urbana** a la Riera.

Organitzat pel Consell Municipal d'Esports i la Penya Apa, Anem-hi.

A les 8 de la tarda, a la Societat Coral l'Esperança, **Teatre**: LA CLASSE NEUTRA.

A dos quarts d'11 de la nit, **Correfoc**. La concentració serà al davant del Calisay i el recorregut és el següent: baixarà per la Riera fins a agafar el carrer d'Andreu Guri,

per anar fins a la plaça de l'Església, passant pel carrer de les Escolàpies, el rial de Sa Clavella i el Pas Sota Estudi.

- 1) Qui vulgui participar en el correfoc no ha de portar roba sintètica i cal que dugui el cap cobert (un barret de palla, per exemple).
- 2) És molt perillós tirar aigua sobre els qui porten la pólvora.
- 3) Cal que els cotxes s'abstinguin d'aparcar a l'itinerari del correfoc.

Organitzat per la Comissió de Festes de l'Àrea de Cultura i Joventut.

Dimecres, dia 15

A les 10 de la nit, al carrer de la Torre,
Cinema al Carrer.

Divendres, dia 17

A un quart d'11 de la nit, a l'església parroquial, **Concert de Música Clàssica** amb l'Orquestra de Cambra del Palau de la Música Catalana, patrocinada per EPSON. Aquest concert servirà per a obrir el Cicle de Concerts d'Estiu d'enguany.

Organitzat per la Comissió de Festes de l'Àrea de Cultura i Joventut i l'Escola de Música.

Diumenge, dia 19

A les 11 del matí, al port d'Arenys,
Travessia del Port Nedant.

Organitzat pel Consell d'Esports.

A les 10 de la nit, al Moll de pesca,
II Mostra de Dansa.

Organitzada per la Comissió de Festes de l'Àrea de Cultura i Joventut i l'Escola de Dansa Sinera.

NOTES:

- 1) A partir de l'1 de juliol, al Servei d'Informació Juvenil (Ajuntament d'Arenys de Mar) de dos quarts de 7 a les 8 de la tarda, la Comissió de Festes facilitarà qualsevol informació en relació amb la Festa Major.
- 2) Venda d'entrades anticipades per a l'obra de teatre LA CLASSE NEUTRA a partir del dia 1 de juliol, de dos quarts de 7 a les 8 de la tarda, al Servei d'Informació Juvenil (Ajuntament d'Arenys de Mar), a 700'- Ptes. la localitat. Les entrades seran numerades.

A la taquilla, el mateix dia de la representació, valdrà 900'- Ptes. La taquilla s'obrirà una hora abans de cadascuna de les representacions i es tancarà al mateix moment de començar l'obra.

- 3) Enguany es podran reservar taules en els balls organitzats per la Comissió de Festes. La reserva es podrà fer al Servei d'Informació Juvenil a partir del dia 1 de juliol, de dos quarts de 7 a 8 de la tarda, al preu de 800'- Ptes. per taula. Es faran reserves

fins al dia 7 de juliol.

El nombre de taules i cadires que es podran reservar serà limitat. Cadascuna de les taules porta quatre cadires.

La comissió de Festes hi posarà igualment taules i cadires de lliure accés.

- 4) La Comissió de Festes agraeix la col·laboració i l'esforç realitzat a la Brigada Municipal de la Regidoria de Serveis Bàsics i a la Policia Municipal de la Regidoria de Governació.

Que passeu
una bona
Festa Major!

**COMENTARIS
A
L'ENTORN D'UNA LITOGRAFIA**

La coberta d'aquest programa de festes reproduceix el fragment d'una làmina que forma part de la col·lecció de litografies antillanes conservada en l'Arxiu Històric Fidel Fita. L'original conté la vista panoràmica de la ciutat de Càrdenas, a l'illa de Cuba, tal com era cap als anys de 1850, o sia uns quaranta anys enrera pel cap baix. L'original és una bella litografia en colors, formant una làmina de cartolina de 872 x 615 mil·límetres, dins la qual el paisatge ocupa l'espai de 681 x 402 mil·límetres. Al peu del disseny hi figura la indicació de ser **dibujado por Leonardo Barañano**, com així mateix ho diuen les altres litografies d'aquesta col·lecció. El litògraf diu ser **Eduardo Laplante**. L'editor fou l'empresa **Fanjul y C^a**, a càrrec de la qual van córrer altres làmines de la mateixa sèrie. Al peu de la litografia hi figura el títol o explicació "**CARDENAS - Vista general tomada desde la Bahía**". A cada costat de l'explicació, aquesta es repeteix en anglès i en francès.

El fet que, en lloc destacat de la nostra publicació, hi figurei una panoràmica d'aquella ciutat antillana, no significa cap participació en un cinquè centenari, sinó el record d'un arenyenc que va tenir un paper sobresortint en la fundació i primer creixement de la que avui és una florent localitat de l'illa de Cuba.

Els catalans no vam participar en el que, més que descobriment, fou una conquesta de les terres ultramarines, ni en rebérem els guanys i profits dels vencedors. A voltes caldria dubtar sobre si, en el cas que la nostra gent hagués participat a temps en l'aventura americana, aquelles terres i els seus habitants fossin com són i no d'una altra manera, en millor o tal volta en pitjor, tenint en compte el precedent de la nostra manera de colonitzar quan la supremacia mediterrània de Catalunya.

Per culpa nostra, o per la dels altres, cosa que difícilment es posarà en clar, el cert és que els catalans no descobrírem les Amèriques fins ben tard i ja quan els guanys només s'hi podien fer treballant i negociant.

Pel que fa a la gent marinera d'Arenys de Mar, dedicada intensament a la navegació mediterrània, quan arribava a passar l'Estret, fins al trencall dels segles XVII-XVIII, acostumava a ser per a seguir la ruta de les mars d'Europa. Les primeres notícies dels nostres patrons i vaixells que emprenen decididament les rutes d'Amèrica, són posteriors a la catàstrofe del 1714. Aniran en augment des de cap el 1740 i arribaran a ser una cosa habitual després de la reial pragmàtica de l'any 1778. Però aquestes notícies, que

L'illa de Cuba en una carta nàutica manuscrita a l'entorn de l'any 1700.

són les documentades, tal volta es podrien anticipar en alguns anys abans, si hom té en compte la troballa, en diferents llars arenyenques, de cartes de navegar dissenyades sobre pergamí, la lletra de les quals pertany paleogràficament a l'entorn del 1700 i, totes, són de la regió del Seno Mexicano i les Antilles(1), llocs que habitualment es veuran freqüentats pels navegants d'Arenys de Mar i seran els punts de destinació de la gent de casa nostra que va a cercar fortuna.

L'addicció dels navegants d'Arenys a aquesta regió d'Amèrica es mantigué durant molt de temps, puix que d'un conjunt de 274 travessies que tenim recollides, des de l'any 1775 fins al 1800, a l'altra banda de l'Atlàntic, li pertany el 95 per cent del total (distribuït en el 67 per cent a les Antilles i el 28 per cent a la terra ferma des de Venezuela a Mèxic) i el

restant 5 per cent a l'Amèrica meridional, especialment Montevideo i Buenos Aires.

Al segle següent, que s'anaven independitzant les que foren colònies espanyoles del continent americà (1812-1824), tant la navegació mercant com la migració catalanes s'abocaren preferentment sobre les Antilles, amb prioritat a Cuba i Puerto Rico, sense perdre del tot el contacte amb molts indrets de la terra ferma a mesura que s'hi restabliren les relacions.

L'emigració de gent d'Arenys de Mar a Cuba, començada el segle XVIII i continuada fins a inicis de l'actual, fou gent dels que hi anaven a treballar i, si bona part d'ells triomfà, va ser com a fruit del talent, treball, esforç i perseverància, de persones que, amb menys profit tal volta, també haurien fet un bon paper a casa nostra(2). Són famosos per les fortunes fetes a Cuba -i també pel benefici que rebé

1) La carta nàutica manuscrita a la qual correspon el fragment que reproduïm, a la pàgina precedent, presenta les seves coordenades d'una manera molt elemental. Els accidents o perfil del litoral de l'illa de Cuba s'hi veuen molt exagerats, car la seva finalitat era donar una idea de la seva situació als navegants, al que hi volia ajudar la profusió de línies de **rumbos**, ben corrent a les cartes de navegar antigues. La forma de l'illa es mostra molt convencional i quelcom diferent de les cartes nàutiques posteriors com podeu veure en la pàgina següent. L'original en pergamí figura a la secció cartogràfica de l'Arxiu Històric Fidel Fita.

2) Potser valdria la pena d'escriure un llibre -que per cert resultaria voluminós- sobre els que anaren a cercar fortuna i van fracassar, ja fos per manca d'aptituds, de ganes de treballar, o senzillament per no tenir sort. No foren pas pocs els que moriren als hospitals de pobres de l'Havana i dels quals no se'n va saber mai més res, els que tornaren a casa amb les mans buides... en fi, els que els nostres pares en deien un **americano pobre** i, fins i tot, els que presumien de la seva estada a les Amèriques, però havien perdut les maletes a l'Atlàntic o bé deien que "els havien estafat".

d'ells aquell país- els noms dels arenyencs Mariano Carbó Baralt, Josep Xifré Horta, Simon Finet, Josep Xifré i Casas, Ramon Guiteras i els seus fills, F. Roget, Francesc Baralt, J. Trotxa, Joan Illas, Jaume Partagàs, Antoni Torrent Carbonell, el Dr. Martínez-Ortiz, Prudenci Rabell(3) i un llarg etcètera, en el qual no es pot oblidar el nom de Pau Espriu i Llobet.

Precisament, aquest darrer va tenir un important paper en el naixement de la ciutat de Càrdenas, que dóna motiu als nostres comentaris. Però, primer de tot, cal que diguem quelcom del personatge.

La construcció naval, tan estesa i arrelada en la costa de Llevant, cada vegada més necessi-

Cuba en una carta de navegar de l'any 1813.

tava la mà d'obra de bosquetaires i serradors per a proveir i preparar la primera matèria emprada pels mestres d'aixa. Un Mateu Aspriu o Espriu, que procedent de Les Guilleries s'establí a Arenys de Mar, juntament amb la seva muller Caterina, és pare de Josep Espriu casat amb l'arenyenca Magdalena Pla; d'aquest darrer matrimoni en nasqué Josep Espriu i Pla que, al seu torn, es casà amb Mariana Llobet.

3) Aquest fill d'Arenys de Mar, Prudenci Rabell i Pubill, mereix una bona i llarga biografia, que només es podria documentar des de Cuba, on emigrà amb la família des de petit. Dedicat al negoci dels tabacs, féu una immensa fortuna i gaudi de gran influència política tant a l'illa com a fora; fou el mecenes del Centre Català i de totes les obres culturals i benèfiques d'aquell país. La Reina Regent el distingí amb el títol de Marquès de Rabell. Va fer molt a favor de Cuba, on era respectat i estimat de tothom, però hi va morir pobre.

Josep Espriu i Pla és el patriarca dels diversos llinatges Espriu radicats a Arenys de Mar. Amb Mariana Llobet tingué tres filles, Maria, Marta i Agustina, i cinc fills, Mariano, Bonaventura(4), Lluís, Josep i Pau Espriu i Llobet. Tots els fills seguiren l'ofici de serrador del seu pare, excepte el més petit, Pau, que es feu mariner.

El 24 d'agost del 1796, Pau Espriu i Llobet va ingressar al famós Estudi dels Pilots d'Arenys de Mar que dirigia el mestre Josep Baralt i Torras. Pau Espriu, que havia nascut el 25 de gener de 1770, ja havia complert 26 anys, edat gens corrent en aquella escola nàutica on gairebé tots els estudiants hi entren entre els 15 i els 20 anys i, fins i tot, a voltes de 10 a 12 anys.

Quan encara no havia acabat els estudis, el 20 de maig de 1798, aquell aprenent de pilot es va casar amb Josefa Gallart i Pollés, d'una família benestant de comerciants i patrons de vaixells, influent dins les oligarquies locals. Va beneir l'enllaç el P. Ramon d'Arenys, guardià del convent de Caputxins, que, per a això, havia rebut la corresponent llicència.

A l'Estudi dels Pilots d'Arenys, l'ensenyament teòric alternava amb el pràctic i, fins i tot, aquestes alternàncies es feien en viatges d'aprenent-agregat, i Pau Espriu i Gallart, el 28 de febrer de 1799, fou autoritzat per sortir en el vaixell Santa Victòria que prenia la ruta de Cádiz manat pel patró Pau Deàs de Canet de Mar. A l'agost del 1800 Pau Espriu és aprovat de **pilotín** o tercer pilot per les mars d'Europa, però per a ser-ho de totes les mars, li calien tres viatges rodons -o sia d'anada i tornada- per les rutes d'Ultramar. No obstant això, si aquests viatges es feien a servei del govern, n'hi hauria prou amb dos, i per això, el 3 de setembre del mateix any embarcà, en concepte de **pilotín** agregat a la fragata "La Paz", que manava el capità Josep Gallart, segons diu un llibre-registre de l'Escola Nàutica, **para una expedición secreta**, en una de les tantes sortides "al cors" d'aquells anys de guerra amb Anglaterra.

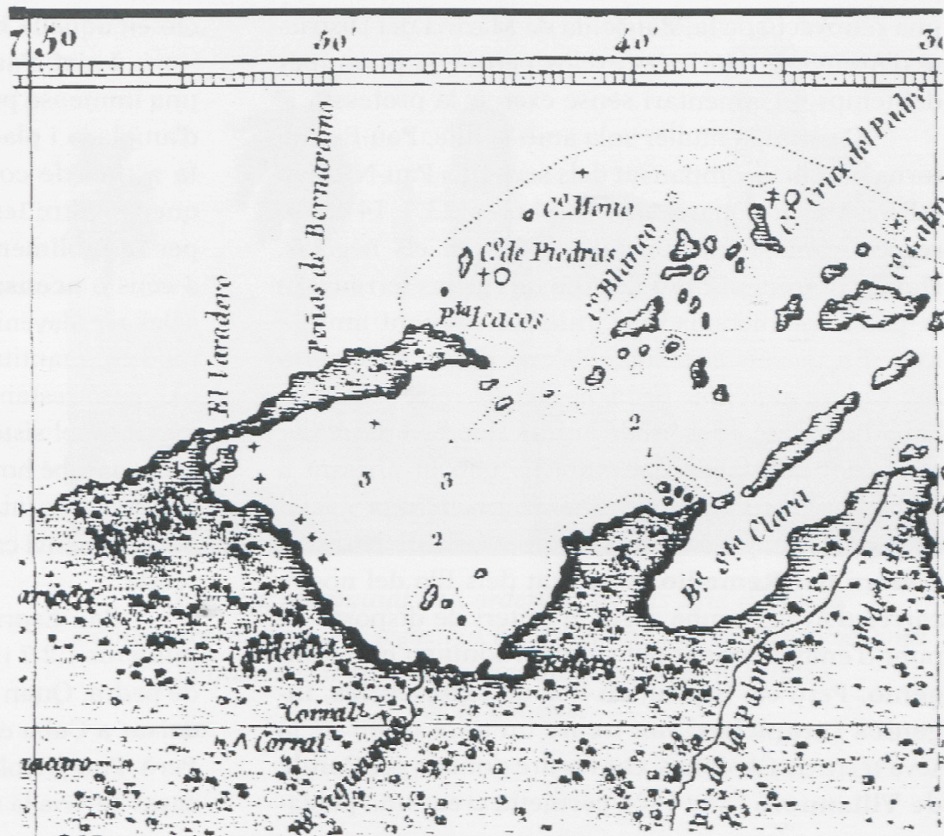
El 6 de març de 1802 tornà a sortir, també com a **pilotín**, en ruta a Cartagena de Indias, en la pollastra "Santa Ana" del capità Melcior Sagarra de la matrícula de Barcelona. Quan tornà d'aquest viatge

4) Aquest Bonaventura Espriu, serrador, es casà amb Caterina Talleda, i fou el pare de Pau Espriu i Talleda, del qual davalla el llinatge dels Espriu-Castelló. Cal no confondre aquest Pau Espriu amb el seu oncle Pau Espriu i Llobet pioner de Càrdenas.

era tot un **Tercer Piloto de todos los Mares**.

El matrimoni Espriu-Gallart que tenia el seu domicili a la casa número 96 (avui seria el 98 o el 100) a la Riera, l'any 1828 es traslladà a l'altra banda del mateix carrer a la casa número 93, que actualment es correspon poc més o menys amb els números 111 ó 113. Tingueren sis fills, dels quals van sobreviure als pares Pau (conegut per Pau-Nicolau) nascut l'any 1805, Antònia del 1808 i Pere Màrtir del 1814.

Amb la maduresa, Pau Espriu segueix el que acostumaven a fer alguns altres pilots i capitans, temptats pels negocis. Aquests li donen bons resultats i van acaparant la seva atenció. Les darreres estades a Amèrica -concretament a la colònia de Cuba- seran per negociar. Quan l'any 1829 es fa

La badia de Càrdenas al temps que començava la parcel·lació per Pau Espriu.

una renovació de la Matrícula de Marina del Districte d'Arenys de Mar, n'és exclòs perquè ja porta més del temps reglamentari sense exercir la professió.

Deixant la muller sola amb la filla, Pau Espriu torna a Cuba acompanyat dels seus fills Pau-Nicolau i Pere-Màrtir, que tenien aleshores 23 i 14 anys, respectivament, per ensinistrar-los en els negocis. Havia comprat al nord de l'illa uns grans terrenys, a la badia anomenada de Càrdenas, limitant amb la mar. En indrets com aquell s'explotaven **cañaverals**, car era molt apte per al negoci sucrer, i més quan la badia del peu del funde era un lloc ben idoni per al calat i maniobra dels vaixells que hi anessin a embarcar la producció. Algunes plantacions propietat de gent d'Arenys, com fou l'anomenada de **Nuestra Señora del Remedio**, propietat dels Illa del nostre carrer d'Avall, també seguí el criteri de disposar de punt d'embarcament del sucre produït en el seu **ingenio**. Però els Espriu, en lloc de **cañaverales**, **ingenios** i **trapiches**, van treure un altre profit de la seva terra de Càrdenas, car l'ordre donada pel **Conde de Villanueva** l'any 1828 permetia crear una pobla-

ció en aquella badia.

I així, Pau Espriu esdevé un urbanitzador i fa una immensa parcel·lació, amb carrers de 10 metres d'amplada i places. La transmissió dels solars, no es fa a títol de compravenda, sinó seguint el sistema que, en altre temps, havia enriquit Catalunya, o sia per l'establiment emfitèutic que avui se'n diu donar a cens o **acensar**. Així, els que adquirien la finca o solar n'esdevenien totseguit propietaris, pagant una mòdica quantitat d'entrada que els era ben assequible, però restant amb l'obligació de satisfer un cens anual. Si el sistema resultava avantatjós pels adquirents, també ho era pels que parcel·laven, puix que si bé no rebien íntegre el veritable preu, sinó un de més baix, en canvi cada any anirien cobrant una pensió o renda.

Pau Espriu es va retenir per a ell les parcel·les números 1,2,7 i 8, enmig de les quals edificà un casal de pedra. Quan decidí de tornar a Arenys de Mar, va deixar a Cuba el fill gran per anar seguint el negoci. Però Pau-Nicolau Espriu i Gallart, quan decideix casar-se, tria la muller catalana(5). Ja havia complert

5) S'havia fet gairebé un costum que els nostres **americanos** anessin a cercar la muller a Catalunya. Tampoc era un fet insòlit que es casessin amb una cosina... n'hem conegut fins i tot que es van casar amb una neboda i tot quedava a casa. Aquest costum el recull molt bé el comedïograf Josep M. Arnau en **La mitja taronja**. Josep Xifré i Casas que en tantes coses volia sortir de la vulgaritat, ho va fer diferent i no li va sortir gaire bé.

els 43 anys i elegeix la seva cosina-germana, Maria-Anna Torras, que tenia dos anys d'edat més que ell i era filla de Francisca Espriu, tia carnal del futur marit. Per això li cal obtenir la dispensa del Papa i la va a cercar a Roma. I a Roma mateix, el 15 de març de 1849, té lloc la celebració del matrimoni, en la qual la núvia, que no s'ha mogut d'Arenys, hi és representada per la senyora Antònia Granchi a la qual Maria-Anna ha atorgat poders. Aquell matrimoni es va ratificar a presència del rector d'Arenys de Mar i dels corresponents testimonis el 27 de mateix mes de març. Així que les coses de Cuba s'han anat resolent, el nou matrimoni Espriu-Torras torna a Arenys de Mar.

Els rèdits de Cuba els anaven aplicant a incrementar el patrimoni d'Arenys de Mar. S'adquireixen terres al Sapí, tres cases a la Riera, i altres al carrer de l'Església i al de Sant Narcís, que es registren a nom

L'església parroquial de Càrdenas, segons una postal de començament d'aquest segle. No ha sofert cap canvi en relació amb la que es veu en la vista panoràmica de la litografia de la coberta.

de Pau-Nicolau, el fill gran, altres al carrer de les Margarides, que s'inscriuen a nom de Pere Màrtir, el fill petit; aquest darrer posa una fàbrica de verdet. Abans de morir, Pau Espriu i Llobet fa donació a

Fragment d'un mapa de l'illa de Cuba a l'any 1896, dos anys abans de la seva independència. Centrat a Càrdenas i la seva badia, comprèn des de Matanzas a la costa dels Caios.

la seva filla Antònia de les quatre parcel·les i la casa de Càrdenas. En l'escriptura, que autoritza el notari Soler i Gatuelles d'Arenys de Mar el 6 d'octubre de 1846, s'hi fa constar que les finques donades limiten amb el carrer del Ferrocarril(6) i el carrer de **Pablo Espriu**.

Pau Espriu i Llobet va morir el 10 d'octubre de 1846 a la casa de la Riera, deixant senyora i majora, a l'estil català, a la seva muller Josefa i les rendes de Cuba foren partidores amb els fills. Però la família no es dormí amb els llorers, car tothom segueix amb activitat, la vídua amb un negoci de randes que dona feina diverses puntaires, el fill gran comerciejant i augmentant el patrimoni immobiliari, mentre que el petit, Pere Màrtir, tornà a Amèrica durant un temps on, des de Nova Orleans, enviava diner a la seva mare per a que li col·loqués en immobles.

La mare Josefa Gallart i Pollés va morir el 20 de gener del 1855 i el fill gran Pau-Nicolau el 24 d'abril del 1860 i, com ja era d'esperar per l'edat de la seva dona, no tingué descendència. El testament de Pau-Nicolau deixava hereu universal a la muller

Maria-Anna Torras, però gravada amb un fideicomès, per a què, a la seva mort, els bens, sense cap deducció, passessin als més propers parents del marit. Com que, pel que es veu, hi havia bona harmonia entre els descendents de Pau Espriu, els cunyats autoritzaren a Maria-Anna per a què pogués vendre una finca del Sapí. Retreiem aquest detall quan ja ens toca donar per acabada la presentació de Pau Espriu i la seva família, però no volem passar per alt un pacte adicional d'aquest conveni, on es preveia **“el caso que ocurriese alguna invasión extranjera en el territorio donde percibian, junto con su difunto hermano, en Càrdenas (Isla de Cuba), censos por establecimiento de terrenos”**.

Aquesta previsió obeïa al fet, aleshores relativament recent, del cop donat per Narciso López, un militar espanyol degradat pels seus fracassos en la guerra carlista, que amb un partida de 600 homes, en la seva majoria nordamericans, el 19 de maig de 1850, va desembarcar a Càrdenas, hissà la bandera de l'estel solitari i proclamà, per unes hores, la independència de la colònia.

6) Cuba ens va passar al davant en moltes coses. El ferrocarril existia a l'illa des de l'any 1837, amb dotze anys d'anterioritat a la metròpoli. A la ciutat de Càrdenas s'aixecà un monument a **Colón, Colom, Colomb**, o com millor sigui del vostre gust, anticipant-se a Madrid i a Barcelona. I la bandera amb l'estrella solitària fou hissada a Càrdenas 84 anys abans que això es fes oficialment a Barcelona.

El dibuix de la litografia, permet situar l'indret des d'on l'artista va prendre els apunts, guiant-nos amb els cims de les **Tetas de Camarioca** i l'enfilada de l'església al bell mig de la ciutat, que ens porta al **Cayo Cupel** com a punt de la visió del magnífic paisatge de Càrdenas.

Per necessitats d'adaptació a l'espai de què disposa la coberta del present fascicle, a més de la reducció de la mida de la làmina, ha calgut suprimir un vint-i-cinc per cent d'aquesta a cada un dels seus quatre costats. No obstant i això, hom pot distingir molts detalls, a més de la bellesa del conjunt, on es mostra una població en ple desenvolupament, amb magnífics edificis tant públics com privats, un bell temple parroquial, carrers amples i ben traçats, el ferrocarril i un conjunt d'activitats que es duen a terme en la ciutat. A la badia hi abunden vaixells de tota mena, sobretot les pollacres i goletes tant freqüents en les travessies catalanes a ultramar. El port es veu molt concorregut amb vaixells espanyols, francesos i americans, en plena activitat, bé que no hi ha molls ni esculleres, sinó embarcadors amb pantalà, algun d'ells de gran importància car mostra

ser prou consistent per a suportar edificacions damunt d'ell, així com una derivació del ferrocarril, com així detalla el mateix gravat.

Quan cap a l'any 1850 l'artista Leonardo Barañano va dibuixar la panoràmica, Càrdenas era molt a prop dels 10.000 habitants, que foren més de 18.000 el 1880. Quan Cuba passà sota la dominació nord-americana a títol de nació independent, l'any 1898, Càrdenas era una ciutat d'uns 25.000 habitants(7). Avui Càrdenas és una de les localitats més florents d'aquell país i un centre turístic important, que ronda a prop dels 100.000 habitants.

El nom de l'arenyc Pau Espriu donat a un dels principals carrers d'aquella ciutat, fa pocs anys que encara hi subsistia. Al redactar aquestes notes no tenim notícia de si ha tingut algun canvi.

J.M.P.G.

Les il·lustracions pertanyen a l'Arxiu Històric Fidel Fita.

7) A les darreries del vell règim, els nombrosos catalans residents a Càrdenas li deien la **Barcelona de Cuba**.

Edita:
AJUNTAMENT D'ARENYS DE MAR
ÀREA DE CULTURA - COMISSIÓ DE FESTES

